

Az igazi bűnbánat

Időpont: Szentháromság utáni 11. vasárnap, 1956. augusztus 12.

Alapige: Lukács 18,9-14.

Némelyeknek pedig, kik elbizakodtak magukban, hogy ők igazak, és a többieket semmibe sem vették, ezt a példázatot is mondá: Két ember méne fel a templomba imádkozni; az egyik farizeus, és a másik vámszedő. A farizeus megállván, ily módon imádkozék magában: Isten! hálákat adok néked, hogy nem vagyok olyan, mint egyéb emberek, ragadozók, hamisak, paráznák, vagy mint im e vámszedő is. Böjtölök kétszer egy héten; dézsmát adok mindenből, a mit szerzek. A vámszedő pedig távol állván, még szemeit sem akarja vala az égre emelni, hanem veri vala mellét, mondván: Isten, légy irgalmas nékem bűnösnek! Mondom néktek, ez megigazulva méne alá az ő házához, inkább hogynem amaz: mert valaki felmagasztalja magát, megaláztatik; és a ki megalázza magát, felmagasztaltatik.

A farizeus és publikánus példázatának két szereplője van: a farizeus és a vámszedő. A farizeusról sokkal többet beszél, mint a vámszedőről, a példázat fő alakja mégis a vámszedő. A farizeus csak háttér, mely arra való, hogy még élesebb megvilágításba helyezze a főalakot, a vámszedőt s a vámszedő bűnbánatát. Akkor járunk el tehát helyesen, a példázat céljának megfelelően, ha a vámszedő bűnbánatán próbáljuk megtanulni, hogy mi az igazi bűnbánat.

1. Az igazi bűnbánat nem látja a maga erényét.

Nincs ember, akiben ne lenne valami jó, de olyan sincs, akiben ne lenne valami rossz. Az ember nem bűn nélküli angyal, sem erény nélküli ördög, hanem ember, kiben benne keveredik az erény és a bűn.

A farizeus jól látja a maga erényeit. Számon is tartja. Ahogyan felsorolja, látszik, hogy nem csak úgy hirtelen jut eszébe, mikor Isten előtt önvizsgálatra megáll, hanem sokszor nézegette már magát lelki tükörben s pontosan megállapította lelki szépségeit. Látja a negatív erényeit: nem vétkezik a VII. parancsolat ellen, nem nyúl hozzá a máséhoz sem ragadozó erőszakkal, sem hamis úton nem szerzi azt meg magának. Nem vétkezik a VI. parancsolat ellen. Oda meri vinni nemi életét Isten színe elé s el meri mondani, hogy nem paráználkodik. Látja és felsorolja pozitív erényeit is. Túlteljesíti a böjtölési és tizednormát. A törvény kifejezetten csak évente egy böjtöt ír elő, a nagy engesztelési napra /III. Mózes 16,29./, ő azonban hetente kétszer, hétfőn és csütörtökön böjtöl. A törvény csak azt írja elő, hogy Isten tulajdonjogának elismerésül a mező, szőlő és olajfa terméséből kell tizedet adni Istennek, ő azonban a kerti

növényekből is tizedet ad, a köményből, kaporból és a mentából is. Kínos pontossággal fizet Istennek s egy fillért sem akar spórolni rajta.

A vámszedőnek is megvannak a maga erényei, de egy árva szót sem szól azokról. Pedig felsorolhatná, hogy templomlátogató, imádkozó életet él, bánja bűnét s Istentől nem földi javakat kunyerál, hanem kegyelmet kér. Semmi mást, csak kegyelmet. Minderről azért nem szól egy árva szót sem, mert valószínűleg nem is látja mindezt. Nem tud magáról semmi jót sem. Nehezen jut el az ember odáig, hogy Pállal el tudja mondani: "Tudom, hogy nem lakik énbennem jó" /Róma 7,18./, pedig amíg a magam erényeit látom és számon tartom, nem jutottam el az igazi bűnbánatra.

2. Az igazi bűnbánat nem látja a maga mentségét.

A mentség tulajdonképpen magyarázat s ebben az értelemben nemcsak a rossznak van mentsége, hanem a jónak is. A farizeus erényeinek is megvan a magyarázata s a farizeus nagyon helyesen tapint rá erre, mikor így kezdi imádságát: „Isten!, hálaadok néked.” Erényeinek magyarázata tehát Isten, ki kegyelmével megoltalmazta ordító bűnöktől s erőt adott neki megszentelt életre. Az azután más kérdés, hogy ez a mondat a farizeus ajkán nem őszinte, imádsága nem hálaadás, hanem dicsekedés. Míg szavaival Istennel magyarázza erényeit, egész magatartása azt sugározza, hogy mindezt önmagának tulajdonítja.

A vámszedő bűnének is van magyarázata, van tehát mentsége is. Nem tudunk róla, mert nem beszél erről, de el tudjuk képzelni. Talán a nyomor vitte rá arra, hogy eladja magát az ellenséges hatalomnak és saját népének nyúzója legyen. Talán nem bírta már tovább a sok „nincs”-et, elvette józan eszét a családja éhsége és mezítelensége. Lehet, hogy a mások kísértése volt olyan állhatatos, hogy megtörte az ő állhatatosságát. Minderről nem szól egy árva szót sem, mert valószínűleg nem is látja mindezt. Bűnére semmi mentséget sem talál. Nehezen jut el az ember odáig, hogy feladja védekezését, elhallgatja minden mentségét, még másokat is elhallgattat, ha mentgetni akarják őt. Pedig, amíg mentegetődzöm, addig nem jutottam el az igazi bűnbánatra.

3. Az igazi bűnbánat nem látja a mások bűnét.

Minden önvizsgálatban jelentkezik az a kísértés, hogy másokhoz mérjük magunkat s mások bűnében keressünk és találjunk mentséget a magunk bűneire, vagy indokolást, igazolást saját önhittségünkre. A farizeus elbukik ebben a kísértésben. Mértéke a mások bűne, közelebbről a megvetett és társadalomból kutasított vámszedő.

A vámszedő nem látja a mások bűnét, mikor önvizsgálatot tart. Pedig láthatná. Ott hivalkodik a szeme előtt épp a farizeusban, mint a szeretetlenség és gőg megtestesülésében. De

találhatna vámszedőtársai között is olyanokat, akik emberi ítélet szerint sokkal bűnösebbek, mint ő. Nincs olyan ember, aki ne tudna találni még nálánál is bűnösebbet, akire lenézve elmondhatná a farizeus imádságát: „Isten!, hálákat adok néked, hogy nem vagyok olyan, mint egyéb emberek ... mint ím ez az ember is.” Nagyon veszedelmes ez az út. Aki nem Isten igéjének tiszta tükrében nézi meg magát, hanem mások bűnös életének szennyének pocsolyájában vizsgálja önmagát, az sohasem jut el bűnbánatra s helyes önismeretre. Nehéz dolog eljutni odáig, hogy Pál apostollal valljam: „A bűnösök közül első vagyok én” /I. Tim. 1,15./, de amíg van valaki ezen a világon, akit magamnál nagyobb bűnösnek tartok, addig nincs bennem igazi bűnbánat.

4. Az igazi bűnbánat nem bűnöket lát, hanem bűnt.

A farizeus erényeket lát önmagában és részletesen fel is sorolja azokat, a vámszedő azonban nem sorolja fel bűneit bűnvallásában, csak ilyen, általánosságban tartott gyónást tesz: „Isten, légy irgalmas nékem bűnösnek!” /13. v./ Nem azért, mintha nem tudná, vagy nem akarná konkretizálni bűnvallását. Bűnbánata nem valami ködbevesző, rossz hangulat, vagy megfoghatatlan kellemetlen érzés. Jól látja minden bűnét. Szembenézett már velök. Épp ez a leszámolás kergette Isten elé a templomba. Mikor azonban odaáll a templom félhomályában Isten elé, egyszerre tudatára ébred annak, hogy nem a legnagyobb baja, hogy bűnei vannak, hanem az, hogy ő maga bűnös. Az egyes, konkrét bűnök csak következményei annak, hogy ő maga bűnös, csak gyümölcsei annak az Istennel szembefordult magatartásnak, melynek áldozatul esett a szíve. Ezért nem könyörög így: Isten, bocsásd meg a bűneimet!, hanem így: Isten légy irgalmas nekem, bűnösnek! Jól látja: nem az a baj, hogy elárulta hazáját, önkényesen vetette ki a vámot, hamis adólajstrom alapján hajtotta be az adót és sápot húzott népe nyomorúságából, hogy meggazdagodhassék, hanem az, hogy eldobta magától a hitet. Akinek meglazul a viszonya Istennel, annak meglazul a viszonya az erkölccsel is. Nem könnyű eljutni önmagunk teljes romlottságának meglátására, de aki még nem jött rá arra, hogy a hitetlenségem „a” bűn, abban a Szentlélek még nem végezhetette el igazi bűnbánatra vezérlő munkáját, mert a Szentlélek úgy feddi meg a világot bűn tekintetében, hogy megmutatja, hogy az a bűn, hogy nem hiszünk Krisztusban. /Ján. 16,8-9./

5. Az igazi bűnbánat levonja a bűn következményeit Isten és emberek felé is.

A vámszedőnek minden gondolata, érzése, szava Isten felé száll, de a fejét nem meri felemelni, szemét lesüti, fejét mellére horgasztja. /13. v./ Nem mer Isten szemébe nézni. Tudja, hogy nem érdemelne mást Istentől, mint azt, hogy elkergesse: Takarodj a szemem elől! Bűntudata alázatossá teszi. Nem csak szemének földre szögezésében lesz ez nyilvánvaló. Veri a mellét is.

/13. v./ Ezzel arról tesz bizonyosságot, hogy tudja: nem érdemel mást Istentől, csak verést s ez elől nem akar bőrét féltő kutya szűkülésével elszökni, nem mer kihívó szemtelenséggel eléje állani sem, hanem alázatosan vállalja és várja. Ez az alázatosság jut kifejezésre abban is, ahogyan Istent megszólítja. Nem így szólítja: Atyám! Tudja, hogy a hazuról megszökött fiú elveszítette ehhez a megszólításhoz a jogát. Így sem szólítja: Istenem! Az Istentől elpártolt embernek nincs bátorsága magához tartozónak tekinteni az elhagyott Istent. Csak így meri szólítani: Isten!

Bűnbánatából ugyanez az alázatosság következik emberek felé is. Elmegy ugyan a templomba emberek közé, mert nem tud el nem menni, mikor bűnmardosása kergeti, de nem mer közéjük elegyedni. Nincs benne semmi a bűnös mindenre fittyet hányó, pökhendi szemtelenségéből. Távol áll meg /13. v./, mint aki tudja, hogy tisztátalan, megérdemli az emberi társadalom kitzasztó ítéletét és bojkottját.

Nem könnyű dolog ez a bűnbánatból fakadó alázat. Sem Isten előtt, sem emberek előtt. Aki azonban csak azt bírja elhordozni, hogy saját maga beszéljen a bűneiről, arra azonban megsértődik, ha Isten, vagy emberek figyelmeztetik bűneire, s levonadják vele annak következményeit, abban még nincs igazi bűnbánat.

6. Az igazi bűnbánat hisz a kegyelemben.

Nem minden bűnbánat hisz a kegyelemben. Júdás is megbánta bűnét, de nem hitt a kegyelemben. Vannak, akik azt gondolják, hogy az igazi bűnbánatnak feltétlenül a kétségbeesésbe kell torkollnia. Ha nem jut el oda, akkor nem elég mély a bűnbánat. Tévedés! A kegyelemben hívó bűnbánat nem azért hisz a kegyelemben, mert nem látja elég nagynak, hanem megbocsáthatónak tartja a bűneit, vagy nem eléggé hisz megromlottságában, hanem kireparálhatónak tartja magát, hanem azért, mert hisz abban, hogy akármily nagy a mi bűnünk, még több az Úr kegyelme s Istennek van hatalma még a kövekből is fiakat teremteni magának. Ez a hit volt a vámszedőben is. Ezért mert elmenni a templomba, ezért mert imádkozni s ezért mert alázatosan várni az irgalmat. Nem hiába várta. Meg is kapta. Megigazulva mehetett alá az ő házához. /14. v./

Hogyan vagy most itt e templomban? A farizeus módján, vagy a vámszedő lelkületével? Ettől függ, hogyan mégy majd haza: elkárhozottan-e, mint a farizeus, vagy megkegyelmezetten, mint a vámszedő. Isten, légy irgalmas nékem bűnösnek! Ámen.